

และสหรัฐอเมริกา ครอบครัวที่พบไม่ใช่ครอบครัวขยายแต่เป็นครอบครัวเดี่ยว และรูปแบบนี้ยังคงเป็นมาจนถึงทุกวันนี้

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวอ่อนแอทั้งในชนบทและในเมือง ในส่วนของชนบทมีการอพยพของคนหนุ่มสาวเพื่อเข้ามาหางานทำในเมืองเป็นจำนวนมาก โดยทั้งเด็กและคนแก่ให้อยู่กันตามลำพังในชนบท ขณะเดียวกันในส่วนของครอบครัวในเมืองก็อยู่ในภาวะใกล้ล่มสลาย เนื่องจากครอบครัวมุ่งทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตรหลาน สามีภรรยาจึงมักจะฝากบุตรไว้ให้เป็นภาระของสถานศึกษาในการรับหน้าที่ในการอบรมดูแล การขาดแคลนเวลาที่ให้แก่คนในครอบครัวส่งผลทำให้เกิดความห่างเหินในครัวเรือน และทำให้เด็กและเยาวชนในบ้านไม่ได้รับการอบรมที่ดี ซึ่งส่งผลให้เด็กเป็นเสมือนภาระที่ว่างเปล่า ซึ่งพร้อมจะรับการเติมให้เต็มในการได้รับค่านิยมที่ผิด ๆ จากทุกแหล่งที่เข้าถึงเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นได้จากสื่อมวลชน กลุ่มเพื่อน หรือจากดารา ค่านิยมที่สอดคล้องมากับภาพยนตร์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและเข้าสู่สถานพินิจ เป็นตัวที่บ่งชี้ได้ชัดเจนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนที่พวกเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้มา อัตราการก่ออาชญากรรมจึงเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอีกในอนาคต

ตารางที่ 1.1

จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ

จำแนกตามอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549

หน่วย : คดี

อายุ	ปี พ.ศ.				
	2545	2546	2547	2548	2549
รวม	35,285	29,915	33,308	36,080	48,218
7-14	4,496	4,313	5,177	5,872	8,078
15-18	30,789	25,602	28,131	30,208	40,140

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

ปัญหาครอบครัวในปัจจุบัน เกิดจากสมาชิกของครอบครัวไม่เข้าใจและละเลยต่อสภาพภาพ บทบาท และหน้าที่ของตน ขาดวินัยในตนเอง ไม่ทำตามเงื่อนไขและข้อตกลง ขาดน้ำใจและการให้อภัยซึ่งกันและกัน ขาดสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกัน ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น การมี

ค่านิยมที่แตกต่างกัน ไม่ตระหนักในความสำคัญของระบบครอบครัว ขาดจริยธรรม เกิดช่องว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ ถ้าปราศจากครอบครัวที่ดี ในอดีตมีการเพ่งเล็งไปที่ตัวปัจเจกบุคคลมากกว่าที่จะมองบุคคลและครอบครัวร่วมกัน อย่างไรก็ตามมุมมองดังกล่าวก็ได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันมีการเห็นความสำคัญของครอบครัวมากขึ้น มีการมองบุคคลในบริบท (individual in his context) ไม่ใช่มองบุคคลเพียงลำพัง ในปัจจุบันครอบครัวจึงกลายเป็นหน่วยสำคัญของการช่วยเหลือฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูทางสังคมหรือทางการแพทย์ก็ตาม

ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ได้รับความสนใจที่จะแก้ไขอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยผู้หลงกระทำผิด มุ่งไปในทางที่จะขัดเกลาแก้ไขความประพฤติให้ได้มีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยคำนึงถึงว่าเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติต่อไปในอนาคต และมีความอ่อนด้อยในวัย ประสบการณ์และความรู้ ดังนั้นการที่จะใช้วิธีการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่จึงเป็นการไม่สมควร และการแก้ไขจำเป็นต้องค้นหาสาเหตุในการที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งแต่ละบุคคลอาจไม่เหมือนกัน จำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลไป นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เยาว์ในส่วนแบ่งอีกด้วย

ตารางที่ 1.2

จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ศาลพิพากษาตัดสิน

จำแนกตามคำพิพากษา/คำสั่งศาล ตั้งแต่เดือน

มกราคม-กันยายน 2550

หน่วย : คดี

คำพิพากษา/คำสั่งศาล	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	25,419	100.00	23,441	92.22	1,978	7.78
ว่ากล่าวตักเตือน	2,100	8.26	1,769	6.96	331	1.30
คุมประพฤติ	14,855	58.44	13,998	55.07	857	3.37
ปรับ	1,472	5.79	1,291	5.08	181	0.71
ใช้การฝึกและอบรมแทน	388	1.53	347	1.37	41	0.16
ใช้วิธีการอื่นแทน	206	0.81	165	0.65	41	0.16
ฝึกและอบรม	4,208	16.55	4,008	15.77	200	0.79
ฝึกและอบรมและชำระค่าปรับ	103	0.41	78	0.31	25	0.10
จำคุก	166	0.65	162	0.64	4	0.02
ไม่ต้องรับโทษแต่ใช้วิธีการอื่นสำหรับเด็ก	532	2.09	448	1.76	84	0.33
ไม่มีความผิด แต่ใช้วิธีการอื่นสำหรับเด็ก	78	0.31	69	0.27	9	0.04
ไม่มีความผิด ให้ยกฟ้อง	493	1.94	448	1.76	45	0.18
โอนคดีไปศาลอื่น	17	0.07	14	0.06	3	0.01
อื่น ๆ	801	3.15	644	2.53	157	0.62

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

เพราะฉะนั้นภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาให้คุมประพฤติแล้ว ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะช่วยในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล เช่น ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือสถานเริงรมย์ทุกแห่ง ห้ามเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ให้โทษทุกชนิด ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

มูลเหตุจูงใจ

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นนักศึกษาศาขากการบริหารงานยุติธรรม และเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน จึงทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยิ่งในสังคมเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครด้วยแล้ว การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ ก่อเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิดโดยขาดการว่ากล่าวตักเตือน สาเหตุก็มาจากครอบครัว คือ การที่พ่อแม่ทิ้งขว้างลูกอย่างไม่ตั้งใจ โดยอ้างเหตุผลว่าไม่มีเวลาต้องวุ่นวายอยู่กับการทำมาหากิน ขาดการปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัว ให้ความสำคัญในคุณค่าของวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ จนมีคำกล่าวเสียดสีว่า “พ่อแม่สมัยนี้เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่เลี้ยงลูกด้วยเงิน” และบ่อยครั้งมากที่ต้องรอให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นก่อน ครอบครัวจึงจะเป็นครอบครัว พ่อ แม่ ลูก จึงจะได้มีโอกาสพูดคุยปรับความเข้าใจกัน แต่ทำไมถึงไม่มองย้อนกลับในการป้องกันป้องกันแทนการหาวิธีแก้ปัญหหรือแก้ปัญหที่ปลายเหตุ เหมือนสุภาษิตที่ว่า “วัวหายล้อมคอก”

อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นบันไดขั้นต้นแห่งการพัฒนาศักยภาพบุคคล และการสร้างสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข การรณรงค์แก้ปัญหสังคมที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน ไม่อาจจะสำเร็จได้ถ้าปราศจากการเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ครอบครัวจึงมีส่วนช่วยสำคัญในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรม ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของครอบครัวในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระหว่างคุมประพฤติ โดยเลือกศึกษาเฉพาะสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา เพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติของครอบครัวต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากไม่พึงประสงค์ ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาทัศนคติของเด็ก เยาวชนและผู้ปกครองต่อบทบาทครอบครัวในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน
2. เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบครอบครัวในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระหว่างคุมประพฤติครั้งนี้จะศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษา/คำสั่งศาลให้คุมประพฤติทุกคดี และต้องมารายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา จำนวน 70 คน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างคุมประพฤติ จำนวน 70 คน โดยเน้นความสำคัญของบทบาทครอบครัวที่จะมีส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งในด้านสัมพันธภาพระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัว การปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัว ความผูกพัน ความใกล้ชิด การปรับตัวเข้ากับสังคม ความคาดหวังจากครอบครัว การคุมประพฤติ เป็นต้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาเพียงครั้งเดียว (cross sectional study) จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็นเพียงครั้งเดียว

นิยามศัพท์ในการศึกษา

บทบาทครอบครัว หมายถึง บทบาทหน้าที่ของครอบครัวในการดูแลหรือมีส่วนสนับสนุนในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อครอบครัว สังคม

เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปีบริบูรณ์ ณ วันเกิดเหตุ ที่กระทำความผิดและศาลพิพากษา/มีคำสั่งให้คุมประพฤติ

สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติ เช่น ในด้านความห่วงใย ความผูกพัน ความใกล้ชิด พุดคุย ร่วมกิจกรรม การปรึกษาหารือ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้

สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา หมายถึง สำนักงานซึ่งดำเนินการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาคดีของศาลและภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาในพื้นที่เขตดอนเมือง จตุจักร สายไหม ลาดพร้าว หลักสี่ บางเขน

การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน หมายถึง ข้อกำหนดทางตุลาการที่ใช้ต่อเยาวชนผู้กระทำผิดให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอน ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้กำหนดขึ้นและยินยอมให้เยาวชนผู้นั้นยังคงอยู่ในชุมชน โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดูแลให้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลจนบรรลุผลสำเร็จ

ระหว่างคุมประพฤติ หมายถึง ช่วงเวลาที่เด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลตามระยะเวลาที่กำหนด และอยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความคิดเห็นของเด็ก เยาวชนและผู้ปกครองต่อบทบาทครอบครัวในการ
คุมประพฤติเด็กและเยาวชน
2. ทราบแนวทางในการพัฒนาการนำครอบครัวมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ
เด็กและเยาวชนในระหว่างคุมประพฤติ